

fa suposar l'existència d'un ll. vg. *vĭssĭna, -ĭnu, id., derivat del ll. VISSIRE 'petar-se' (fr. *verser*). □ 1.^a doc.: fi S. XIX (DAG. etc.).

Que registra *veixina* a Olot «bufa, llufa» i *veixinar* «llufar, peerse» a Tossa. Jo vaig sentir sovint *bəšĭna* a la ciutat de Girona, des de c. 1913, *AlcM* hi afegeix el Berguedà; i deu ser exacte i arribant fins cap al límit Cardener-Segarra, tenint en compte que una vella masia rural de Llanera de Solsonès és coneguda per «Cal *Bəšĭna*» (1964). No és conegut a Bna. i crec que tampoc a la major part del Maresme. La classe de bolet que en el Montnegre, el Vallès, entorn de Bna. etc. és conegut per *pet de llop*, en comarques més nòrdiques en diuen *veixina d. l.* o *veixinada de llop*, veg. Font i Quer, *Mem. Acad. Ci. B.* xxxiii, § 12, 32.

Detalls sobre el cast. BEJĪN i variants, d'aquest darrer sign. en DCEC/DECH, allà ja *baxino* c. 1495 i *berxin* 1611, i és també aquest el sentit del sic. *bissinu* i el roms. *bišĭnā*; però ast. O. *vixin* 'ventosidad sin ruido' (AcevedoFz.); la frase vulgar cast. *hecho un bejin* (S. XVII, Pedro Espinosa, *Obras*, 197.5). El mot no es documenta en oc. ant., però sí en parlars occidentals d'Oc, llem. *vissino* «vesse» (Beronie-Vialle), i en el Roergue diuen *bessino* de la banda de Milhau, i *loufo* o *loufio* per la de St. Africa o per totes dues (Vayssier).

En terra gascona arribava fins al Nord del domini, *bechine* «vesse» a la Gironda (Moureau, *Patois de La Teste*), i des d'allà a quasi tot el gascó, amb el tractament normal de la -N- intervocàlica, *bešĭa*, -*šo* (en part alterat en *bešĭ*, f., -*igo*, -*ido*), llevat de l'Àrieja i H-Gar., on regna *loufo* (ALGc IV, 1255); mentre que el verb derivat d'aqueix subst., *vissinā*, no és sols del Llemosí (id.), sinó també *bessinā* en el Carcí (Lescale); també venec. ant. *vesinar*; i, amb una síncope que ja li suposa existència antiga, fr. *vēner* < *VISSINARE. Tot és derivat del ll. VI(S)IRE 'petar-se' que ja és clàssic; i fins arcaic, Lucili, aquí amb una sola -s-, que podria ser grafia imperfecta, però cf. VE(S)SĪCA (VEIXIGA).

En tot cas tots els descendents romànics d'aquest mot i derivats postulen -ss- doble, entre ells el verb oc. ant. *vessir*, avui encara viu (gc. comenger *bichĭ* «verser», Dupleich, *Dict. St. Gaudens*, p. ex.), i el fr. *verser*, amb el postverbal *vesse*. En llatí vulgar també la major part de les glosses presenten la mateixa grafia: *vissio* o *visso* trad. ζδῆω o κολάζω (CGL III, 129.31, 150.67, 129.32, 129.33; II, 256.49), si bé també hi ha -s- simple, en els subst. derivats *visium*, *visio*, *visitium* glossats βδέσμα, βδόλος, *peditum* (CGL II, 256.48, 209.51, 58, 597.12). Altrement fins en les epístoles de Ciceró i algun altre text molt antic es parla d'aquests mots (ALLG VIII, 388; CGL VII, 423).

Vejares, V. veure

VEL, del ll. VĒLUM 'vel', 'cortina', 'vela de nau'. □ 1.ª doc.: Llull; 1330.

«Que neguna dona --- no gos portar, en sàvena ne en neguns ligars, perles ne peres precioses --- exceptat que puxen portar fil d'aur o d'argent, test pla [‘teixit

llisament’] en sàvenes o en *vels*», reglament de 1330 (CoDoACA VIII, 179). «Seynors: aquest *vel* meu, plasa-us en él pausar ---»; «cota e mantell, *vel* e corona», Llull (*Plant de la Verge: Rims* I, 207; *L. de Sta. Maria*, 155).

D'un *vel* en parla el *Somni* de BMetge com a arreament d'homes que vesteixen a la moda: «adés porten caperó en lo cap, adés tovallola, adés xapellet, adés *vel*, adés paternostres, adés correja»; i com és natural, de dones: «fan estar la serventa --- dient: —Aquest *vel* no és bé ensafranat; e aquest altre no és bé estufat; e aquest penja massa d'aquesta part; dóna-m aqueix altre, pus curt, e fé'l estar pus tirant que aquell que tenc al front» (*Somni* IV, NCL., 155.2; III, 110.10). «Levant-se los *vels* del cap», *Decam.* VII, § 8.420.15. «Lo seu caxó, / ple d'ampolletes, / escudelletes / e barralets, / ab mil potets: / tot ho trenquí, / e li prenguí / sos ornaments, / abillaments, / anells, manilles, *vels*, veatilles / ---», JRoig, i parlant de la sagrada cortina del temple de Jerusalem: «Maria --- / fon figurada / --- / de Noè l'arca, / del patriarca / la scala al cel, / del temple *vel* / --- / verga d'Aron / ---» (*Spill*, 3078, 11260).

El DAG. en dóna moltes cites medievals: d'Eiximenis, i altres textos del S. XV, i més d'inventaris (del Principat des de 1415, de Mall. 1346). Registrat en lèxics des del Busa-N.: «*vel* sagrat com lo de les monges: vitta; v. o *beatilla* de dona: velamen =, v. per a cobrir la cara de la nòvia: flammeum; petit. flammeolum».

Continua en ús en totes les formes de la llengua, pron. *vél* per igual en cat. occid., i val. com en cat. or., però *vəl* a les tres Illes (BDLC VI, 14). Heretat per la major part de les llengües romàniques (oc. ant. *vel*, it. i cast. *velo* etc.). En llatí el VĒLUM designava no sols 'vel' i 'tela', sinó també 'vela d'embarcació'; en aquesta acc. se solia usar en plural, VĒLA, com és natural per la realitat de les naus, i des d'aquesta forma ha passat, convertit en singular d'aquesta acc., a totes les llengües romàniques.

Vela en cat. es documenta des dels primers segles de la llengua literària, en Llull, Desclot i Jaume I: «Dixeren-nos de part del --- Rey dels tartres que --- ab ells ensemps conquerir lo Sepulcre --- e fom en Bna. per passar la mar e --- setembre Nòs fem *vela* --- e quant venc al matí veem les *vels* bé 25 milles envés la mar de Manriques, e podien bé ésser 17 *vels*» (*Cròn.*, §§ 484-5, Ag., p. 474), on *vela* apareix no sols en *fer vela* 'empendre la navegació' sinó també com a metonímia de 'nau velera'.

També en totes dues accepcions a la *Crònica* de Muntaner: «lo Sr. rey --- d'Aragó --- e son fill, eixiren-se les galees --- a Messina --- e les 22 galees pensaren d'arborar e fer *vela*, que'l vent era a la òstria; e a rems e a *vela* pensaren d'anar a l'estol del rei Carles --- e meseren-se en cuns de batalla» (fets de 1282); «lo senyor rei e --- tothom --- foren tuit recollits e --- faeren *vela* tuit de Port Fangós --- en lo mes de maig --- 1282; e --- foren més de 150 *vels* entre unes e altres» (Casac. II, 9.8; I, 105.12, 18). En JoMartorell hi ha